

COSINZEANA

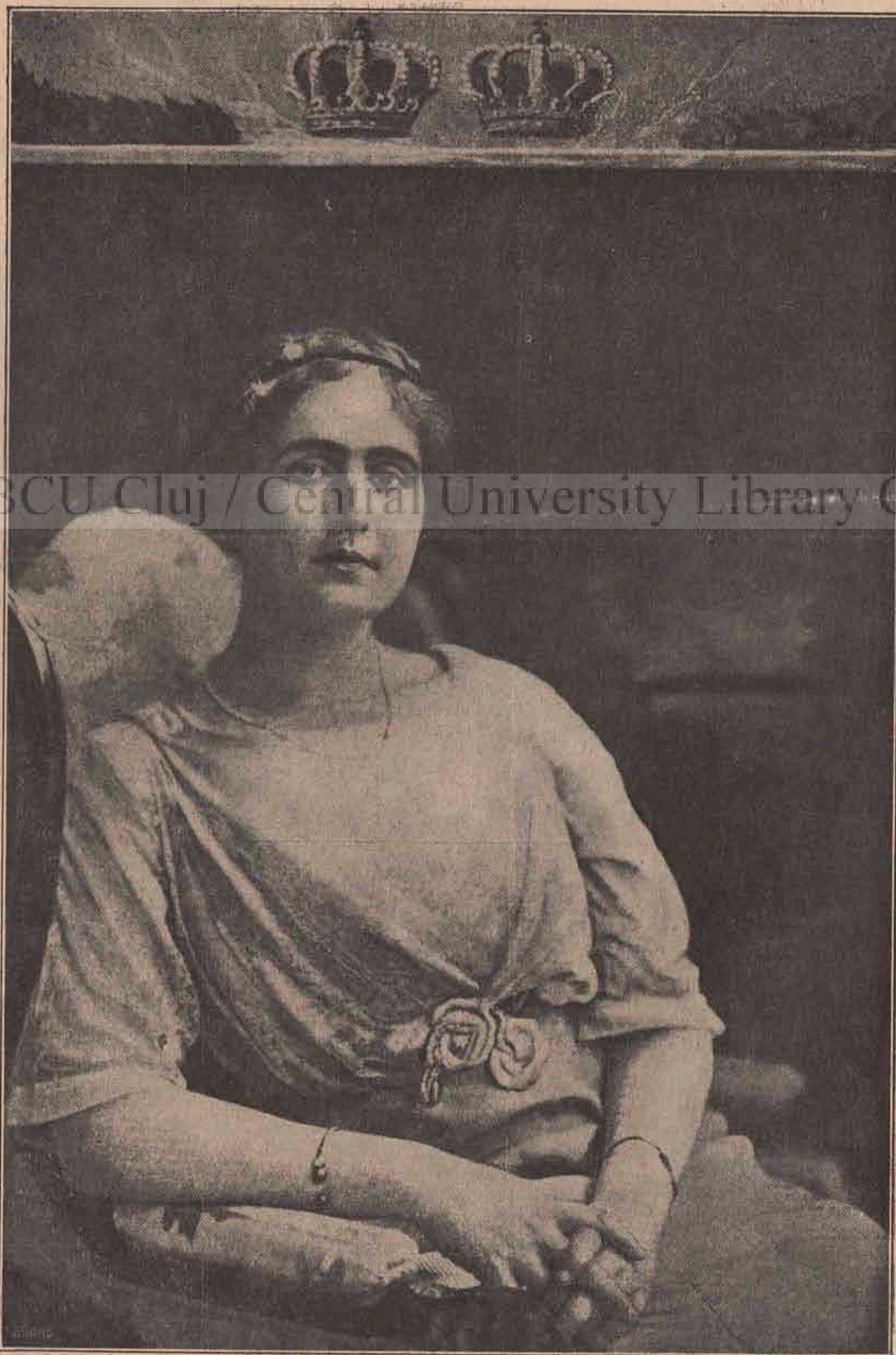
REVISTA ILUSTRATA SAPTAMÂNALA

REDACTOR: SEBASTIAN BORNEMISA

Anul IV. — Nr. 9.

Abonamentul: Pe an 12 cor. Pe $\frac{1}{2}$ an 6 cor.
România 30 lei. — America 3 dollari. — Germania 15 M.

Orăștie, 8 Martie n. 1914.

PRINCIPESA ELISABETA a României, care se va logodi în luna viitoare cu Principele de coroană al Greciei, — prin urmare va fi ca mână Regină a Greciei.

1
Ekeretti 1914 .16 - 7.

K. D. mell.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Sub teiul lui Eminescu.

La 15 Iunie anul acesta, se împlinesc douăzeci și cinci de ani dela moartea lui Eminescu, moarte survenită în urma unei lovituri dată de nebunul Poenarul, tovarășul inconștient de ospiciu cu marele poet, pentru că Eminescu refuzase să-i dea o bucată de pâine!

Cu acest prilej câțiva admiratori ai marelui poet, căci prietenii adevărați l-au urmat de mult în veșnicie, se vor adună sub teiul sfânt dela Copon, singurul simbol care a mai rămas în cetatea idealistilor — Iașul.

Aici se va cânta, se vor recita versuri, se vor cânta imnuri duiioase, totul având ca subiect viața și opera lui Eminescu.

Și, poate că în fiecare an, la aceeași dată, ne vom aduna sub ramurile întinse și bogate, cari odinioară adăpostiseră pe cei doi prieteni, Eminescu și Creangă, veniți să-i asculte freamătul.

Puterea amintirii care subjugă sufletele, va înlătura pentru o clipă ori-ce răutate, și premărirea ieșenilor, va fi o apoteozare demnă de timpurile antice.

Sub teiul dela Copon, vom sărbători pe Eminescu, în aerul îmbălsămat de flori, în lumina albă a zilelor de Iunie, fără de pompa oficialității. Sub teiul dela Copon, vom înțelege lirismul eminescian, știind că acest tei răcorise o frunte genială înferbântată de gânduri și iubire:

Pe genunchii mei ședea-vei,
Vom fi singuri — singurei,
Iar în păr, înfiorate,
Or să-ți cază flori de tei.

Sub teiul dela Copon, unde poetul își avea refugiul, ne va aminti dragostea pentru Veronica Micle, chemată din neantul posterității prin versurile:

Copil bălai cu ochi albaștri,
Simbol al vremilor eterne...
Ah, ce perfidă este lumea
Nu vrea să știe de amor,
Clădeam o lume de iluzii
Pe-aripi de corb croncăntor!...*

Teiul lui Eminescu.

Iar admirabila femeie poetă, îi va răspunde ca un ecou:

Din valurile vremii apari să dai lumină
Cugetător budist născut în altă lume,
Credința lor e moartă, nimeni nu se închină,
Zadarnic mai rostești versete fără nume.

Sublimul niciodată pigmeii n'or să-l știe
În proza-amară a vieții rămăi uitat, hulit,
De le vorbești de aștri, ei zic că-i nebunie...
De spui cum e femeea, ei zic că n'ai iubit.

Nu-ți rătăci simțirea căci viața-i schimbătoare,
Rămăi în codrul sfânt, poet din altă lume,
Ce-ți pasă dacă ai fost o fire trecătoare...
În cartea Nemuririi se va mai trece-un nume!**

* Versuri inedite de Eminescu.

** Versuri inedite de Veronica Micle.

În fine, sub acest tei ne vom pătrunde de valoarea gigantică a lui Eminescu în toate direcțiile, căci numai atunci sufletele noastre vor fi neprihănite, primind în tăcere frumosul divin, îmbrăcat pentru o clipă în haină omenească, chemat să officieze în templul măreț al naturei, ziua cea mai strălucitoare din viața literară a neamului nostru.

OCTAV MINAR

LUPTA DELA MARENGO

— O TACTICĂ A LUI NAPOLEON —

Viața eroului din Corsica e poate cea mai cunoscută dintre viețile futuror eroilor, ale căror nume sunt gravate în istorie. S-au scris biblioteci întregi despre Corsicanul și continuă încă să apară mereu cărți cu numele lui. Mai nou istoricul german Henric Conrad tipărește amintirile lui Napoleon, din cari a ești mi de mult volumul al șaselea. În acesta găsim amănunte interesante, momente despre tactica, pe care Napoleon a urmat-o înainte de a se da lupta dela Marengo.

Austriei, sub generalul Melas, înaintau învingători în Italia și la Genua reușise se încunjure o parte din armata franceză, iar pe cealaltă o respinseră spre Pro-

vence. Împrejurarea aceasta eră primejdioasă pentru Franța. Atunci Napoleon a recurs la o tactică de războiu, înaintând cursă dușmanului, pe care el o povestește în memoriile sale în chipul următor:

„Când a venit vestea celor întâmplare, la Paris, primconsulul * șinea de bine, ca să dea ajutor armatei din Italia. Nu alese însă drumul cel mai scurt, ci conduse prin pasul de pe muntele Bernat oștirea, ca să atace în spate pe generalul Melas și să-l silească la luptă, după

* Napolen însuș.

ce îi va fi succes să-i nimicească legătura cu Austria. Pentru ducerea la îndeplinire a acestui plan se recereau: repeziciune, taină și o enormă doză de cutezanță. Mai grea se părea tănuirea planului, căci Franța mișună atunci de șpioni nemți și englezi, cari comunică conducerii armatelor dușmane toate mișcărilor trupelor noastre. Primconsulului i-s'a părut, că cel mai cumințe lucru e, dacă răspândește pretutindeni zvonul, că Melas are să fie atacat. În felul acesta s-ar fi vorbit mult despre planul armatei franceze, ar fi ajuns ușor vestea și la dușmani și ei cu siguranță n-ar fi crezut lucrul, gândind în felul acela, că zvonul răspândit cu atâta ușurință servește mai de grabă numai spre intimidarea trupelor austriece. Astfel dușmanul a fost ușor sedus. Acum acest lucru trebuia să se facă și cu șpionii.

Spre scopul acesta primconsulul a plasat fel de fel de decrete și vești prin ziare, din cari se putea înțelege, că locul de concentrare al armatei franceze, care va merge în Italia, e Dion, și că însuș el, consulul prim, va trece în revistă această oștire. Firește toți șpionii și-au luat drumul spre Dion, unde la începutul lui Aprilie se și stabilește un stat major fără armată, iar spre sfârșitul lunii se concentrează și o trupă de 5000 de recruți și veterani, dintre cari mulți chiar schilozi. Aceasta e trupa, pe care în 6 Mai consulul prim o trece în revistă însuș, deși putea să lase sarcina aceasta și pe seama unui general de cavalerie. Foile umoristice au fost pline cu caricaturi despre oastea aceasta. Un chip arată un băiat de 16 ani și un oștean schiop, de de-subt cu inscripția: „Trupa de rezervă a lui Bonaparte!”

În vremea aceasta adevărata trupă, care trebuia să treacă Alpii, a fost adunată pe drumul, care ducea spre Alpi. În mai multe locuri s-au făcut concentrări și deosebitele divizii nu au avut nici o legătură între-olaltă. Tunurile le-au adunat din arsenalele de prin apro-

Castelul Tatoi, reședința de vară a familiei regale a Greciei, castel dăruit, pe vremuri, de poporul grec defunctului Rege George I., în care va locui Prințul de coroană George, după căsătoria sa cu Principesa Elisabeta de România.

pierea drumului și de-aici le-au urnit spre Alpi. Lucrul cel mai greu a fost tănuirea transportării munițiilor. Intendantul Lambert a făcut în Dion friptură de 2 milioane de franci, a pus-o în Genă pe vapor și a transportat-o în Villemevue, unde a ajuns deodată cu oștirea.

În vremea ce marșul acesta s-a făcut în taină, trupa de rezervă din Dion a fost mereu instruită și de foile umoristice mereu batjocorită. Au apărut broșuri chiar, în cari se arată, că această trupă nu poate fi mai mare de 12—15 mii de recruți și așa nici nu-i cu adevărat trupă de rezervă. Consulului prim i-a succes în felul acesta să reducă cu desăvârșire pe șpioni, cari n-aveau nici idee de trupa cea adevărată. În Viena și pretutindeni, chiar și în statul major din Melas, se credeă, că trupa de rezervă e numai poveste, ca să înfimeze pe Austriecii, cari stau înaintea Genuei. În 6 Mai consulul prim s-a dus la Dion, unde a făcut inspecția amintită, de-aici apoi a mers la Genă, iar în 13 Mai la Lausanne, unde a inspecționat și avangarda oștirii celei adevărate. Aceasta era sub comanda generalului Lannes și constă din șase regimente vechi, probate. După inspecție, avangarda a plecat numai decât spre dușman.

Planul a succes de minune. Se vede asta și din telegrama, pe care cabinetul din Viena i-a trimis-o lui Melas și care a ajuns apoi în mâ-

nile generalului Morat în 6 Iunie. Cabinetul vienez îi scria lui Melas, să nu creadă în poveștile despre trupa de rezervă, căci aceasta nu există și Napoleon e în Paris. În realitate consulul prim deja în spre sfârșitul lui Mai era pe țărnișii râului Po și peste câteva zile seceră învingerea glorioasă dela Marengo!

Ghinioane...

Cineva a spus, că hoțul e ca actorul de circ: face salturi mortale fără să i-se întâmple ceva și-și rupe piciorul lunecând pe-o coajă de portocală. Nenumărate cazuri dovedesc lucrul acesta și de nenumărate ori se întâmplă, că hoțul ajunge pe mâna poliției numai din întâmplare, din ghinion, cum s'ar zice.

Spicuim câteva din aceste ghinioane ale pungașilor:

Unul, fiind invitat odată la un jur într'o familie bună, pune mâna pe un inel scump și în agitare sa îl bagă pe deget fără de voie. Nu-l mai poate însă scoate și de aceea bagă mâna în buzunar, așteptând clipa, ca să poată părăsi odată casa unde era pe omenie. Vremea trecea însă încet de tot și, de plictiseală, pungașul să pune la o masă, la care să jucau cărți și chibițează. Se amestecă în joc și fiindcă chibițul trebuie să facă, e rugat să-și fie gura, dacă nu vrea să i-se astupe. Din cuvintele acestea să simțește ofenzat și înconștii scoate

mâna din buzunar, ca să lovească cu ea în masă. Și atunci stăpânul casei, care eră pe aproape, își vede inelul său pe degetul strein, îl prinde de guler pe musafir și-l izbește pe ușe.

Un ghinion...

Altul, ceva mai naiv, e următorul:

Un negustor bagă de seamă, că cineva-i fură mereu din perele frumoase și gustoase, pe cari le finează în podul casei. Pereau fructele îndeoșebi atunci, când i-se mătură hornul. Dând cu socoteala, că hoțul nu poate fi altul, decât hornarul, când acesta coboară din pod, pentru plată, începe să vorbească, ca și când ar vorbi singur:

— Lasă, c-o pățește el. N-o să mai capete nici o pară dela mine. Știi, ce-am făcut? Le-am înveninat pe toate.

În clipa următoare hornarul a dat buzna pe ușă și pe-aci și-e drumul până la o farmacie, ca să ceară contravenin.

În felul acesta s'a dat de gol sârmanul.

Sunt și cazuri, când doi inși operează deosebit, fără ca să știe unul de celalalt și când se tradează amândoi. Un astfel de caz s'a petrecut nu de mult în München și în Zürich. Un falsificator din München, a făcut, la comanda unei societăți braziliene cu reședința în Zürich, bancnote false în valoare de două milioane coroane. Când o parte din bancnotele false au fost gata, omul nostru din München le trimite cu o scrisoare în Zürich. Scrisoarea ajunge în mâna unui funcționar, care aveă obiceiul să cam dijmuie epistolele de valoare și acesta pune mâna pe toate bancnotele false. Pleacă apoi în concediu în Italia și vrea să schimbe banii. Are însă ghinion să fie descoperit, că banii sunt falși și e deținut. Poliția află la el și scrisoarea münchenianului și banii falși și așa ajunge pe mâna poliției și acesta. Într'asta însă societatea braziliană crede, că omul din München a tras-o pe sfoară și-i cere banii. (Se'ncepe

între ei doi un schimb de scrisori fiindcă la rândul său și falsificatorul din München crede, că societatea a căpătat banii, dar nu vrea să recunoască. Poliția pune apoi mâna și pe aceste scrisori și înhață apoi și pe Brazilian. — Și așa vezi, din un ghinion, ajung tustrei pungași la răcoare.

Mai ușor cad în curse hoții atunci când vreau să valorizeze acareturile scumpe, ce le fură. Cu o astfel de ocazie a ajuns pe mâna poliției vestitul pungaș internațional Carlson, care a furat aurituri de prin hotelurile în preț de câteva sute de mii. De obicei trăiește în München; aici însă niciodată n'a furat nimic, ca să nu atragă cumva bănuiala asupra sa. Ba eră chiar gentleman acasă, participă la viața de club, făcea frumosul cucoanelor și ducea casă mare. S'a întâmplat odată, că a pierdut foarte mult la un joc de cărți și n'a avut bani gata, ca să achite pierderea. S'a hotărât din prilejul acesta, ca să valorizeze de data aceasta un inel scump și în München, drept aceea a și frimis un hamal cu inelul la un giuvaergiu. Cestuia i-a bătut la ochi inelul scump și a înștiințat numai decât poliția. Gentlemanul Carlson a fost, firește, numai decât deținut și apoi s-a aflat la el acasă o listă întregă a furăturilor pe cari le săvârșise...

Când vezi atâtea feluri de ghinioane, atâtea „pechuri“, pe urma cărora pungașii ajung să fie prinși, nu-ți vine să nu crezi, că-i urmărește o mână răzbunătoare. Și există într'adevăr ceva, un imbold, care iubește pe omul păcătos, ca să alerge mai de multe ori acolo, unde a săvârșit fărădelegea. Aproape de Viena, în pădure, s'a găsit cadavrul mutilat al unei fete și poliția multă vreme n'a dat de urma criminalului. A luat însă sub pază locul, unde se săvârșise crima și după câteva săptămâni a prins pe ucigaș, care venise pe-acolo, ca să revadă locul crimei sale. S'a dat așazicând singur pe mâna poliției. Tot asemenea duce o poruncă internă pe ucigaș chiar și la îngropăciunea jertfei sale,

ca s'o privească încă odată, ca s'o privească și în clipa, când deasupra ei încep să cadă bulgării de pământ.

□ □ □

DIN GLUMELE

GAZETARILOR PARISIENI

Nici într'un loc nu sunt gazetarii atât de veseli, nepăsători și buni de glume, ca în capitala strălucitoare a Franței. Le-a mers vestea și dacă frunzărești prin ziarele franceze, nu rar întâlnești urma glumelor purtătorilor de condei. Și ce mai glume fac gazetarii francezi! Istețe și nesupărătoare, dar pline de haz, că zile 'ntregi râde întreg Parisul de ele! Nu de mult au vestit prin foi de pildă, că se împlinesc o sută de ani dela moartea celui dintâi luptător democrat Hegesippe Simon, și au aranjat din acest prilej o sărbare în memoria lui, rugând pe numeroși deputați să rostească cuvântări ocazionale întru sărbătorirea răposatului. Și deputații au venit cu droaia și au vorbit, căutând fiecare să preamărească strălucitoarele fapte ale luptătorului democrat, care cel dintâi a spart ogorul întelenit al democrației în Franța. Chiar academicieni au dat interviuri despre viața marelui bărbat politic și „cel mai mare democrat“. Dupăce sărbările jubilarie au trecut și valorile însuflețirii s'au risipit, au venit gazetele și au declarat, că toate-au fost frumoase și superbe, dar, că domnul Hegesippe Simon... n'a existat niciodată și că numele acesta e o scornitură a ziaristilor numai!... E de priceput, ce haz a făcut după descoperirea acasta Parisul, pe socoteala academicianilor cu interviuri și a deputaților cu discursuri jubilarie!

...Abia a trecut dela actualitate gluma aceasta și isteții gazetari au și pus, mai în săptămânile trecute, alta la cale. După o cină comună, de cari în Paris gazetarii dela toate ziarele fac adesea, au plecat în grupă pe bulevard și unul dintre ei a scos din buzunar un fes turcesc punându-l pe cap în locul pălăriei. Colegii lui au băgat de seamă că sea-

Vederi din Durazzo, capitala Albaniei: Chipul de sus (Nr. 1) arată fosta Casarmă, o casă mare, care a fost prefăcută acum în *reședință* pentru noul Domnitor. Chipul de aci ni-o arată când era încă în reparare, cu bărnele scoase prin ferestri pentru sprijinirea schelelor. Nr. 2: Vederea peste tot a orașului, privit de pe puntea unui vapor; 3: O stradă cu mai mulți trecători; 4: Grup de Malișori; 5: Un cărpaciuc așezat la un colț de stradă și primind reparaturi de încălțăminte.

mână perfect cu pașa Essad, viteazul apărător al Scutarilor. Într-o clipă planul pentru o nouă farsă a fost gata. După o mică consfătuire au trimis pe un reporter la Café-Riche, ca să anunțe directorului în taină, că cafeneaua lui va avea norocul să fie cercetată de pașa Essad.

— Primește-l — i-a zis reporterul serios — pe erou cu demnitatea cuvenită și fii atent, ca să fie servit cu delicateță și gingaș. Excelența Sa va sosi cu adjutantul său și cu traducătorul dela consulatul turcesc, dar vrea ca să rămâie pe cât se poate incognito.

Asta a fost de-ajuns pentru directorul cafenelei. În câteva clipe a dat instrucție chelnerilor și când pașa Essad a apărut, aceștia au făcut front la intrare, iar directorul plocnindu-se și plecându-și până la pă-

mânt fruntea, a condus pe Excelența Sa la o masă mai ridicată a cafenelei, zicându-i:

— Aici puteți rămâne nesupărat de nimeni, Excelență!

Pașa Essad a schimbat câteva vorbe cu suita sa și a dat numai decât ordinul:

— Excelența Sa dorește cafea neagră.

A fost numai decât servit pe cea mai frumoasă tabletă de argint, dar abia a sorbit Excelența Sa cafeaua, au și dat navală la el o droaie de gazetari, ca să-l intervieveze. Pașa a stat bucuros de vorbă cu gazetarii și le-a povestit prin talmaciul său scene din războiul balcanic și din luptele dela Scutari, apoi s'a rostit asupra situației actuale și înfățișat a spus ceva și despre principele Wied.

Firește, scenele acestea nu s'au

petrecut în taină și lumea din cafenea a flat numai decât, cine e streinul. Și-au îndreptat toți ochii spre pașă, dar acesta s'a săturat după o vreme de atâtea priviri și a părăsit cafeneaua, ca să plece apoi la teatrul Olympia. Un ziarist s'a dus și aci înainte, a comunicat directorului, că ce oaspe-i va sosi și pentru siguranță mai mare a arătat o scrisoare dela poliție, care făcea eventual pe director responsabil, pentru toate neplăcerile, ce l-ar ajunge pe pașa Essad. Directorul și-a pierdut repede capul în urma acestora. Intrarea a împodobit-o numai decât cu palmieri, prefăcându-o într-o grădină fermecătoare și când marele erou a apărut încunjurat de gazetari și fotografi, i s'a făcut o primire, cum numai prinților li se face. La intrare un cor de dame a cântat un imn ocazional, iar orchestra a intonat „Marșul turcesc” alui Mozart. Pașa Essad s'a arătat așa de mulțumit de primire, că a chemat numai decât pe director la sine, ca să-i dea o decorație. Cine știe că în Franța sute de mii doresc un semn de distincție, înțelege, că de ce cei prezenți au început să lăcrămeze când pașa a pus în butoniera directorului o pantlicuță multicoloră. Directorul fericit și-a tratat apoi cu șampanie oaspeții și Essad pașa a avut parte de o sărbătorire, pentru care n'a putut îndeajuns mulțumi. După ce petrecania s'a isprăvit, se strânsese atâta om înaintea intrării, că poliția a fost nevoită să tragă cordon, ca înaltul oaspe să poată trece nesupărat de lume.

În ceealată dimineață i s'a adus, din partea poliției, și ministerului la cunoștința, că pașa Essad e în incognito în Paris, și la secția de externe au început să-și piardă capul și să avizeze ziarele numai decât. Atunci însă s'a dat în viliag gluma și toată lumea a început să facă haz pe socoteala celor păcăliți. Acum ci-că, dacă pașa Essad ar merge la Paris, cu greu l-ar mai crede cineva, că e el eroul adevărat dela Scutari.

Întâia Bobotează sărbată românește la — Silistra. Am arătat în numărul 7. al „Cosinz”, vederi dela Boboteaza din București. Arătăm azi câteva dela sărbarea Bobotezei în Silistra, orașul de pe țărmul Dunării, luat dela Bulgaria. Iaca mai sus chipul înalților preoți slujitori: e Arhiepiscopul Bartolomeu Băcăoanu, locțiitor de Episcop al Cadrilaterului, încungiurat de preoți români și bulgari. Ei pășesc spre țărmul Dunării unde li așteaptă altar tăiat din blocuri de gheață pentru sfințirea apelor.

Istoricul sugarei.

Se afirmă, că sugara nu are un trecut mai vechiu, decât de o sută de ani. Cam din 1813 s'a răspândit, devenind pentru bărbați indispensabilă, ba pentru unii chiar patimă. În realitate ea e mult mai veche, dar numai pe vremea aceasta a venit la modă pretutindeni și mai ales în Germania și Franța.

Întâia amintire despre sugări o avem din veacul al 16-lea. Cristoff Columb povestește, că ofițerii lui întâlnindu-se cu bărbați și femei indiene, au văzut cum țineau în gură foi de „varză” împăturate. Foile acestea ardeau și fumul lor Indienii îl trăgeau în piept și apoi îl slobozeau iară. La început au crezut, că acesta e un obicei național, dar apoi ni s'a spus, că fac lucrul acesta din distracție.

În 1555 un istoric spaniol face amintire despre sugară. Indienii — scrie acesta — în deosebite chipuri își procură sieși plăcere. Beau vin făcut din boabe de porumb și strâng între dinți o foaie de varză împăturată cam de 20 centimetri de lungă. Fumul acesta îl trag în ei, îl țin câteva clipe în gură și apoi îl slobod adesea pe nas. Povestesc, că aceasta îi transpune într'o dulce reverie.

Dela data aceasta nu mai aflăm

nimic amintit despre sugară, până la sfârșitul veacului al 18-lea. Din 1788 avem o însemnare, că un negustor din Hamburg, cu numele Schöttmann, a făcut o fabrică de sugări. Se vede, că întreprinderea a fost bună, căci peste câțiva ani liberi cugetători din Hamburg dau o proclamație în care roagă pe tineri, ca să nu mai fumeze pe promenadă, căci fumatul supără pe dame. Că bărbații ce fumători pasionați erau încă pe atunci — cel puțin în Hamburg — o arată notița aceasta, dela sfârșitul proclamației: Ni-e teamă, că tinerii noștri nu ni-or împlini dorința și chiar dacă n'o să mai fumeze cu pipe,

vor fumă totuș, cu sugări și vor supără și pe mai departe pe cucoanele noastre pe promenadă.

În 1798 amintește și Kant sugara în antropologia sa, exprimându-se destul de aspru despre ea. Cea mai îngrozitoare și mai ordinară inveție a creerului, e sugara!, — zice el.

Cu toate acestea în 1813 sugara eră aproape necunoscută la Germani. Armatele prusiece, cari se întorceau din luptă, au adus cu ele sugările, ca lucruri rare.

Cam pe vremea aceasta vin la modă și în Franța.

În 1803 se spune, că soldații lui Napoleon împătură foile de tutun și așa le fumează, nu din pipă.

În 1808 scrie o gazetă de dimineața, că Napoleon la vânat a fumat o sugară. După asta sugările se răspândesc mai repede în cercurile de elită franceze.

Dela data aceasta începând, tinerii se plimbă prin Longchamp numai slobozind rotocoale vineții de fum. Royer de Beauvoir povestește în „Moda” următoarele: Sugara e cea mai nouă recvizită a tinerilor. Mijlocul, prin care bărbații eleganți ai vremii noastre, se osebesc de mulțime. Recomandăm de aceea tuturor, cari țin la eleganța lor, să fumeze pretutindeni și cât mai mult.

Musset fusese un fumător pasionat. Madame de Girardin spune,

Întâia Bobotează românească în Silistra: Arhiepiscopul și preoți slujind sfințirea apei pe masa de gheață pe malul Dunării. Lume multă și ateesă în jurul lor.

După sfințirea apelor, Arhiepiscopul a aruncat în apă sfânta cruce, o cruce destul de mare, de lemn, care să plutească pe de-asupra apei. — Țărani bulgari aleargă cu luntrea pe ape ca să găsească și să scoată sfânta cruce, pentru a câștiga premiul menit celui ce o va scoate.

că în 1823 bărbații se agrăiesc reciproc pe stradă și cer foc, și acela care se ține gentleman, nu poate să refuze lucrul acesta.

În vremea aceasta învingerea sugarei e deja hotărâtă. Sandeau scrie, că un bărbat, care nu fumează, nu poate fi perfect.

RÂNDURI MĂRUNTE

O carte de actualitate. Ziaristul Victor Aradi, bine cunoscut publicului nostru după cartea sa despre Catarina Varga, ocrotitoarea Moșilor în vremile vechi de iobăgie, începe să editeze în ungurește o „Biblioteca a actualităților naționaliste“, din care peste câteva zile va apărea primul număr: „Procesul Rutenilor“. Domnul Victor Aradi va trata pe larg acest proces interesant pe baza informațiilor luate la fața locului și a o multime de acte oficiale, pe cari le-a strâns în călătoria sa ce a făcut-o printre Ruteni...

După cum suntem informați, în biblioteca dlui Victor Aradi vor apărea rând pe rând diferite broșuri despre chestiile tuturor naționalităților, privite prin prizma lor adevărată și fără influința șovinismului păcătos, care e propriu gazetărilor unguri de altfel.

Cartea „Procesul Rutenilor“ la apariție va fi depusă și în librăriile românești spre vânzare și atragem asupra ei luarea aminte îndeosebi a

preoțimei noastre, dar și a tuturor aceluia, cari vreau să fie în curat cu acest proces monstru.

Prețul unui exemplar cor. 1.50.

„Domnul Notar“... Sub această titlă, dl Octavian Goga, poetul nostru cu mare talent, — a scris o piesă teatrală, dramă scoasă din viața și pătimirile poporului nostru românesc din Ardeal, Ungaria, Banat. Ea e țesută în jurul unei alegeri de deputat, act în care, în Ungaria un notar e om mare! În jurul lui, în casa lui, să coc sfaturile celor ce vor să tragă pe sfoară poporul. Aci să ferb toate planurile blăstamate ce se pun în lucrare în firul alegerii la noi. De aceea dl Oct. Goga a și ales ca persoană principală a piesei, pe „„Domnul Notar““... Iar în jurul lui — gendarmii, corteșii, fășăitul hârtiilor cumpărătoare de suflete, toate mișeliile ce împănază o „alegere“ la noi. Apoi toată nobila zbatere a celor buni din popor, ferberea mulțimii cinstite, pătimirea ei dureroasă, — toate sunt descrise cu mare măiestrie, adâncă

înțelegere și ajungând la zguduitoare desfășurare.

Piesa a fost jucată Luni, 2 Martie, pe scena „Teatrului Național“ din București de cei mai distinși artiști ai aceluia teatru, ca dnii Brezeanu, Bârsan, dna Ciucurescu și ceilalți, secerâr d un succes covârșitor! Autorul a fost după fiecare act chemat la rampă și sărbătorit. S'a pregătit și un mare banchet în onoarea lui.

Drama a ieșit și în volum (edit. „Flacăra“, București), și se poate avea pentru prețul de cor. 2. și 10 fil. de porto dela „Librăria S. Bornemisa“ din Orăștie. (Sau 2 cor. 35 fil. când se trimite recomandat).

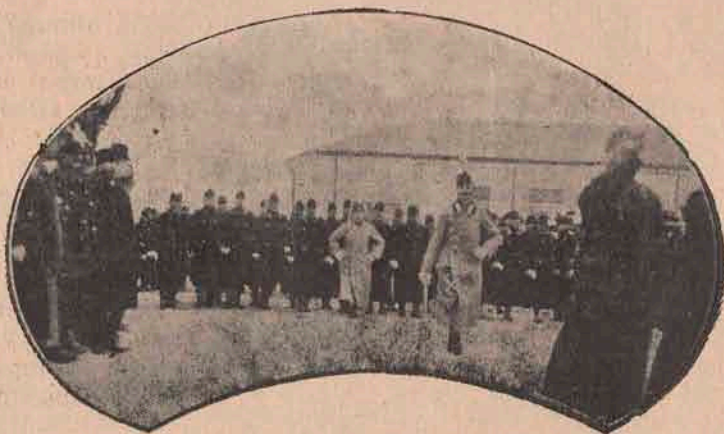
„Povestea unei odăi“.

— Volumul dlui C. Theodorian. —

Domnul Caton Theodorian aparține scriitorilor din Țară, cari se ceteșc și la noi în Ardeal. Incepem cu constatarea aceasta, fiindcă e prețioasă și pentru scriitor și pentru noi. În timpul din urmă nouă ne vin puține cărți literare de dincolo, pe cari să le îmbrățișem cu drag și să le cetim cu plăcere. Pricina, fiindcă în multe din cărțile cari apar în România, nu mai găsim nimic potrivit cu firea noastră potolită și înrudit cu sufletul nostru mai rudimentar și mai țărănesc.

Domnul Caton Theodorian ne place, fiindcă povestește neaoș româneste, și spune lucruri luate din cercul nostru de viațuire, fără să a lerge pentru subiectele sale în depărtatul apus și fără să ne poarte prin saloanele Parisului și pe malurile Senei. Dânsul nu râvnește după admirație streină și de sigur nu râvnește, ca să i se traducă poveștile în „Revue roumaine“, deși la dreptul vorbind așa s'ar cădea, căci dânsul și nu aceia, cari publică în această revistă românească scrisă în franțuzește, scrie lucruri pe cari e bine să le cunoască și streinii.

Dăm din noul volum al prețio-

Defilarea trupelor române cari au dat decorul la sfințirea apelor la Bobotează în Silistra.

sului scriitor o bucată în numărul de azi și îndemnăm pe cetitorii noștri să cumpere „*Povestea unei odăi*“, căci e una din cărțile, cari se pot ceti. Prețul cor. 2— + 20 bani porto. Se capătă la „*Librăria S. Bornemisa*“ din Orăștie.

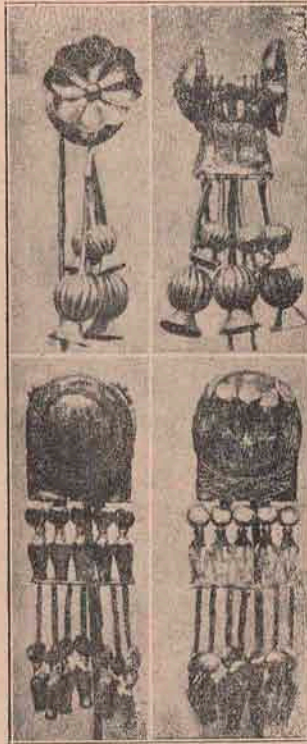
Orașul milionarilor. Se știe, că orașul în care locuiesc cei mai mulți milionari și în general cei mai bogați oameni, e simpaticul și poeticul Bazel, în Europa. După el urmează Zürich, în care cel mai bogat cetățean are cam șasesprezece milioane. După acesta vine unul cu șase milioane, apoi șasesprezece inși cu câte trei milioane fiecare, și încheie seria nouăzeci cu câte un milion. Dintre locuitorii ceialalți ai orașului, la număr 1720, cari plătesc dare, fiecare are avere între 100,000 și 700,000 franci. — E interesant, că Zürichul abia are în total 200,000 de locuitori cu copii cu tot. E prin urmare cu adevărat un oraș al milionarilor, căci relativ el are cel mai mare număr de milionari.

Plătește, ca să-l ucidă. Ziarele din Paris aduc o interesantă veste. Ci-că nu de mult a murit soția unui bogătan cu numele Hémon-Laplume, care după moartea nevastei și-a pierdut pofta de viață și doria să părăsească și el cât de repede pământul. Nu avea însă curaj să se sinucidă și de aceea s'a hotărât, ca să plătească cuiva, numai să-l scape de viață. A făcut cunoștința unei fete frumoase în un local de petrecere și după ce și-a petrecut cu ea noaptea întreagă, a plecat la o moșie a sa și punând în mâna fetei 300 de franci și un briciu, a rugat-o să-i taie vinele și apoi să nu-i spuie nimănui nimic, ci să plece înapoi la Paris. Fata a împlinit rugarea bogătanului, dar mâna ei plâpândă n'a putut face mare ispravă, poate și de teamă, și a voit să plece.

Bogătanul însă a chemat-o napoi din ușe și i-a zis:

— Dragă, începem din nou, dar acum altfel. Ai bunătate și mă strânge de gât. Ca să nu faci pe degeaba lucrul acesta și să te răsplătesc, îți dăruiesc ție tot ce-i prețios în casa mea. N-am familie, n-am neamuri și nu păgubești pe nimeni cu asta.

Fata s'a pus iară pe lucru. A legat un ștergar în jurul gâtului bogătanului și a început să-l strângă. Omul a dat de câteva ori din picioare și nu s'a mai mișcat apoi. Fata, crezând, că a isprăvit misiunea cinstită, a pus mâna pe tot ce i-a

Specimene de găteală la femeia antică Fotografii a patru tipuri de cercei, purtați de femeile egiptiene în epoca biblică. — *Sus*: cercei de aur purtați pe vremea lui Ramses XII. — *Jos*: cercei de aur purtați de însăși Regina Taurisit. (După Albumul Muzeului din Cairo).

părut scump și a plecat înapoi la Paris. Bogătanul însă nu murise, ci a ameit numai și s'a trezit iară. Și-a legat singur rânile dela mâni și a privit apoi prin casă. A văzut atunci mirat, că prietena i-a dus tot ce-a fost de preț și nu i-a mai lăsat avere nici de un ban. A povestit unui prieten pățania sa și acesta a comunicat lucrul la poliție, care apoi a pus mâna pe amica credincioasă și ascultătoare și a internat-o deocamdată în închisoare preventivă.

Cum se înșală lumea? Intr'un sat din Germania a apărut nu de mult o trupă de actori și au cerut, ca să joace într'o sără sătenilor din sat o piesă de moravuri: „Cum se înșală lumea?“ După ce li s'a dat voie, au făcut mare târaboiu, anunțând piesa și adunând pe țărani la teatru. Titlul interesant și reclama, au avut efect și sara s'a strâns aproape întreg satul în o crâsmă, prefăcută pentru momentul solemn, în sală de teatru. Lumea curgea gârlă și sala în curând eră plină de fețe grave de săteni, cari așteptau cu serioasă curiozitate să se ridice odată cortina și să apară actorii.

După ce însă ceasurile 8, pentru cari începutul fusese fixat, trecuse de mult și de pe scenă nu se da nici un semn de viață, publicul s'a neliniștit și a început să pretindă ridicarea cortinei. Zadarnic. Au dat atunci năvală să caute pe crâșmar să-l întrebe, ce-i cu teatrul? Crâșmarul însă dispăruse. În sfârșit cortina s'a ridicat încet și pe scenă a apărut... servitorul crâșmarului cu fața brăzdată de groază și a spus oamenilor, că actorii au dispărut cu bani cu tot și au lăsat înapoi un bilet, pe care au scris numai atât: „Așa se înșală lumea“.

Crâșmarul se ascunsese și el de teamă, ca să nu-l iee la păruială sătenii îndârjiți.

Cărți primite la Redacție:

Dr. Seb. Stanca: Pocăiții, studiu. Prețul cor. 4—

Scrisori dela Redacție

MANUSCRISELE NU SE RETRIMIT.

Logofăt. Proza și versurile dtră sunt niște încercări crude și va trebui să mai cetiți și să mai scrieți mult, ca să puteți produce lucruri publicabile.

D. S. Versurile le publicăm pe rând. Primim și proză, dacă e bună. Salutări.

L. G. Dorința dtră nu v-o putem împlini. Sunt slabe.

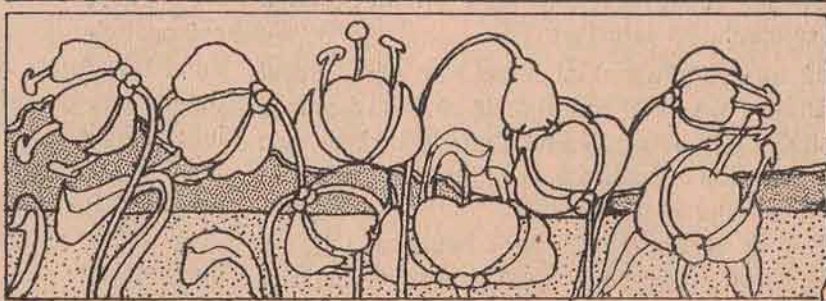
Stela. Sunteți de-o vreme ncoace vi-sătoare și rămâneți adesea dusă pe gânduri. Noaptea vă trudiți zadarnic, să închideți pleoapele, căci somnul nu vă sosește până târziu, iar dacă adormiți, aveți vise zbuciumate și vededeți balul din urmă. Vededeți perechile plutind în sala luminată feeric și-l vedeți și pe *dânsul*, frumos, svelt, cu ochii plini de patimă, cum vă prinde cu grije de talie și vă poartă ca'n vis pe ariile dulci. Ce frumos, ce încântător, ce sublim! ...Și ne întrebați cu o drăgălășie naivă: „Spuneți-mi, dle Redactor, ce-i cu mine?“ ...Ce-i cu dtră? Nimic. În sufletul curat și gingaș vi s'a trezit inconștii sentimentul acela sfânt, pe care noi îl numim: dragoste. Atâta. Poate ați luat pentru întâia dată parte la bal și poate pentru întâia dată v-a vorbit un tânăr svelt și cu ochii plini de patimă, frumos gingaș și vi s'a furișat în suflet chipul lui. Acum e stăpân pe el și noi vă urăm mult noroc la această întâie iubire sfântă!

Rugăm pe toți colaboratorii revistei noastre, ca manuscrisele, cari doresc să se publice în „*Cosinzeana*“, să binevoiască a le trimite pe adresa redactorului nostru prim: dl *Sebastian Bornemisa*, Budapest, VIII. Köfaragó u. 5. I. 7.

PAGINI LITERARE

CÂNTEC NOU

Mi-am pus tainic peste inimă zăvor
Și din suflet tot trecutul
Mi l-am zmulș, să nu-mi mai spuie
C'astăzi e pustiu și nu e
Nici o floare mică 'n glastră,
Nici un rîs în casa lor,
Și că ea lângă fereastră
Nu mai cântă-acum de dor.

Nu mi-e dor de nime 'n lume;
Și când stau pierdut cu ochii
Și cu fruntea 'ngândurată,
Nu gîndesc, ca altădată,
Că mi-e dragă și-i departe,
C-aș dori s-o strig pe nume
Și c-aș vrea să-i scriu o carte,
Ca s-o 'ntreb, ce face-anume.

Mi-am pus tainic peste inimă zăvor
Și ca umbra trec pe cale —
Nu mi-e dor de nime 'n lume,
N-o mai strig plîngînd pe nume,
Și-am uitat de câte fură...
Dar plîng totuș... Nu de dor,
Ci că 'n piept azi simt tortură
C-o iubesc și c-o ador.

RADU MARGEAN

GREȘEALA

CATON THEOTORIEAN

Veștile cele bune se răriau și geanta lui Bulucea, poștașul, începuse să se ușureze. Celor ce năvăliu la primărie de cum îl vedeau că se oprește cu cărucioara — mume și tați, femei și fete supte de plîns, cărora dela o vreme mai că n'avea ce le aduce — bietul poștaș le spuneă, ca să nu le strice inima:

— Măine; v'aduce Bulucea la toți...

„Măinele“ acesta ținea, însă, cam de vre-o trei săptămâni și în loc să sporească, veștile dela mobilizați se împușinau. În loc de scrisori și cărți poștale fără timbru și fără ștampilă, Bulucea lăsa în fiecare zi pe masa primăriei câte două-trei gazete proaspete. Războiul se isprăvisse, Bulgarii îngenunchiaseră la București, Românii rămăneau stăpâni pe două județe mari și frumoase, iar oștirile aveau să treacă pe picior de pace. Două-trei săptămâni încă și fiecare avea să-și vadă pe al lui, dacă l-o fi păzit Dumnezeu și de boale. Deocamdată oștirile făceau carantină pe marginea Dunării și gazetele tipăreau liste lungi de morți. În auzul obștii strănse la primărie, notarul din Prisiceni, cetia pomelnicul în fiecare seară. Își începea cetirea într'un huet de glasuri nerăbdătoare și isprăvia în mijlocul murmurului scăzute și oftărilor lungi. Cei ce primiau o veste rea, nu mai așteptau până la urmă, ci dădeau fuga în jelete și smulgeri de păr, purtând svonul dealungul ulișelor pustii și negre. Și 'n nopțile lungi nu mai adormiau plânsetele văduvelor, părinților, frașilor și surorilor rămași. S'a dus unul, s'a dus altul, — s'a dus o groază de flăcăi...

Moș Niță Trifan venia și el la primărie să asculte, băgător de seamă, cetirea numelor rostiite de notar, care se opria câteodată ca să-și desnece glasul, ori să sughise un „Dumnezeu să-l ierte, săracu“, după vreun nume mai drag. De-o săptămână ținea canonul acesta pentru moș Niță, care nu știa nici de mai trăește, nici de i-a murit băiatul. Pe babă însă o îmbărbăta mereu și 'n fața ei nu-și descoperia grija:

— Ăla e un voinic și jumătate: nici glonțul nu l'nimerește, nici boala nu-l molipsește. Dar mulți mai sunt pe listele alea de morți, Ilinco: sute și mii!

— De ce nu scrie?

— Ce să mai scrie! Ei acuma au pornit înapoi, vin, și or fi pe aproape!

Dar într'o Joi, moș Trifan, care începuse să prindă pușină nădejde, zăbovi cam mult la primărie și baba, pierzându-și răbdările, se îmbrobodise să se ducă după el și chiar frăsese drugul porțiței. Când să ese, îl și zări pe moș că se 'ntoarce însofiț de primarul, cu care

vorbiã aprins. Era în preajma casei lui și n'o vedeã; iar primarul pãșiã alãturiã încuviințându-i vorbele:

— Firește că nu se poate, moș Trifane: gradul e onorul soldatului și fala lui!

Veniã încet, tãrãgãnat, și babei i-se pãru moșul ei mai bãtrân c'o sutã de ani. Dintele bãnuellii o mușcã rãu de inimã; alergã în calea lor ținându-și rãsufletul:

— Ce-ai aflat? E rãu de el? Spune-mi odatã.

— Nu se știe încă.

— Dar ce ai afunzi? Ce te-ai întunecat?

— O vorbã; o vorbã, proastă și neadevãratã. Dar spun toți că nu se poate; o brodealã! Și lipindu-și coșul pieptului lui scobit de umãrul uscat al bãtrãnei, intrarã amãndoi tãcuți în curte, iar primarul mai strigã odatã peste uluci, ducându-se:

— Culcã-te liniștit, moș Trifane, cã una ca asta nu se poate; alffel se scrie în gazete despre un sergent.

Dar vorbele acestea neînțelese, o împinserã la plãns pe baba Ilinca și moș Nișã se vãzu silit sã se gãndeascã și la ea:

— Ci nu mai frage a rãu, muiere, dacã-ți spun odatã cã nu știu nimic. Iar dacã o fi dela Dumnezeu, sã te gãndeși la cãși s'au dus. Sute și mii sunt pe listele alea și ce o fi de alții, o fi și de noi. Apoi întorcându-se la îndoiala din sufletul lui:

— Lasã cã aflu eu; plec la noapte la București și tot aflu.

Moș Nișã Trifan ajunse la București prin turburișul cenușiu al unei dimineți umede. Iși lãsã carul și boii la cãrciuma unde trãgea de obicei și plecã la cazãrmi. Erã cale lungã, la celalalt capãt al Bucureștilor. Ajunse și întrebã de colonel. Nu e. De ajutor. Nici ajutorul. Regimentul nu s'a întors. Il primì un cãpitan de rezervã, cãruia iși spuse pãsul.

— Noi nu putem ști, moșule. Dar, dacã vrei, sã-ți dau un bilet la minister.

— Unde e ministrul?

Il spuserã încotro sã apuce și pornì cu biletul în chimir. Aproape de prãnz nimerì și la minister. Când voi sã între, arãtând rãvașul dela regiment, îl opri plantonul:

— Nu face parale, ticule... Sã ceri învoire dela biroul de informații, uif'te colo, la stãnga. Un ofițer tânãr îl ascultã și-i împlinì golurile unui bilet tipãrit. Spre a-l dumerì mai bine, îi spuse ce sã facã:

— Intri prin gang, urci scãrile amãndouã și sus, la stãnga, întrebi unde e personalul.

— La domn' ministru? Ofițerul iși învise zãmbetul ce-i venise pe buze:

— La... Du-te dumneata unde-ți spun eu și ai sã afli despre bãiat.

— Sã trãiți domnule ofițer, și moșul trecu cu învoirea pe lângã planton și începu sã urce.

Atãtea trepte, atãt suiș, atãtea sãli și atãta fierbere! Așteptã pãnã se mai rãri gloata și începù sã priveascã

în juru-i. I-se pãrea cã uitase: la dreapta, la stãnga, ori încotro i-a spus?

Un soldat în finuțã cetiã biletele și îndreptã pe cei cu treburi; își scoase și moș Nișã biletul lui. Soldatul își aruncã ochii și-i arãtã pe unde sã între. Odaia aceea erã plinã: ofițeri, civili, domni, cucoane, lume fel de fel. Tocmai dupã ce isprãvirã cu aceștia, îl bãgarã de seamã și pe el. Un ofițer oacheș înãlșã privirile-i întrebãtoare asupra-i:

— Ce te-duce, moșule? Bãtrãnul își bãtea fundul palmei:

— Ia, necazurile, domnule cãpitane... Am și eu un ficior mobilizat și nu mai știu nimic de el.

— Din ce regiment și ce contingent?

— Regimentul șase Mihai-Viteazu; contingentul nouã sute; de rezervã..

— N'a scris de fel?

— Ba da, a scris... la început. Odatã de aici din București, pân' a nu porni; și înc'odatã, nu știu de unde, cã n'avea pecetie și nici timbru. Deatunci sunt trei sãptãmãni și mai bine, și n'a mai dat niciun semn. Ne-am luat de gãnduri...

— Cum îl cheamã pe flãcãu?, întrebã un ofițer cu galon lat, un maior, cãrunt, cu ochelari și vorbã dulceagã.

— Vasile Nișã Trifan îl cheamã.

— Alți copii mai ai dumneata?

— Asta, singur...

Maiorul care ținea în mână o codicã, dete unui impiegat civil sã caute. Cãpitanul care vorbise la început, își făcu mâna pãlnie la urechea maiorului și-i spuse ceva încet; maiorul clãtinã din cap și se întoarce spre moș Trifan:

— Așteaptã pușin afarã, moșule; sã cercetãm și te chemãm noi. Moș Trifan se frase supus spre eșire și se prelinse afarã.

Dupãce se 'nchise ușa, capetele ofițerilor se adunarã asupra unei file din codicã, pe care o însemnase impiegatul; maiorul îngãnã temãtor, par'cã sã nu s'audã de afarã:

— Vasile Nișã Trifan; mort tifus; Turtucaia; douãzeci și nouã Iulie...

Incã un morț! Numai morți vestise în ziua aceea. Trist, neștiind ce sã hotãrascã, rotia o privire obositã pe dimprejur:

— Cine merge sã spunã moșului?

Ofițerii se priveau lung, impiegatii nu se mișcarã de pe scaune, furierii își făceau de lucru prin registre. Respectul acesta pentru pãrintele care își pierduse pe singurul copil, erã în simțimãntul lui, și-i plăcu maiorului.

— Dar nu-i putem ascunde L-om pregãti: che-mași-l înãuntru.

Când intrã iarã pe ușe moș Trifan, maiorul se simți și mai pușin tare. Bãtrãnul cãzuse de un zid, cu capul în piept și par'cã dormia din picioare. Ure-

chea însă și-o ascuțise și așteptă pregătit. Ar fi fost prea mare norocul ca al lui să fi scăpat, când sfertul de ceas cât stătuse până să-i vină rândul, buzele maiorului nu rostiseră decât cuvântul: „mort“, și nu văzuse decât ochi plânși. Maiorul își căută un loc mai bun pe scaun și se sili să nu spună adevărul dintr'odată. Bătrânețele lui moș Trifan îl înduioșaseră și înfățișarea lui îl muia:

— Dumneata știi carte, moșule?

— Știu puțină, domnule maior.

— Cunoști și gradele, văd.

— Păi cum, dac'am fost în oștire și am făcut războiul; războiul ăla mare, păgânii. Țăla războiul!

— A! veteran!

— Și încă de-ăi de-au trecut Dunărea, prin ploaia de ghiulele! Și-i desfăcu șuba spre a-și arăta pieptul cămășii pe care străluciau, cusute două medalii. Am și *Trecerea și Apărătorii*; dela Smârdan...

Maiorul se ridică în sus și un scurt huruit de scaune împinse, glăsu lui ca semnalul: drepți! Toți ofițerii se sculară în picioare.

— Frumos de dumneata, moșule; și vreun grad avut-ai?

— Brigadier... în al treilea de călărași.

— Dar prin gazete cetești? o mai lungi maiorul, tot ca să-și depărteze jinta.

— Cetește notarul și pentru noi.

— Atunci, se legă de acest răspuns maiorul, s'or fi cetit la primărie comunicatele ministerului ce tipărim în ziare? De numele băiatului dumitale n'ai dat cumva?

— Ba tocmai, își smulse vorba bătrânul ducând mâna la cingătoare și scofând ziarul, tocmai; și deaia am și venit, că stă scris: Vasile N. Trifan. El să fie?

— Dac'ai cetit, așa trebuie să fie, moșule; și fă-ți inimă, — încercă să încheie ofițerul, căci pentru țara lui a murit.

— Nu, nu, ridică glasul moș Trifan, m'am pregătit eu de-asta și nu sunt slab. Dar vrei să-mi spunei dumneavoastră, dacă se poate? Băiatul meu avea grad, sergent...

Maiorul își aruncă ochii pe matricola deschisă:

— Sergent, da; sergentul Vasile Niță Trifan, și a murit cu onoare pe noul pământ al patriei, sub culmele drapelului cuceritor...

— Atunci, zise moș Niță, fără să se simtă măgulit de vorbele ce curgeau gârlă din gura maiorului, de ce nu i s'a pus gradul și la gazetă?

Maiorul, care nu s'aștepta la o imputare, îngână încurcat:

— O fi fost vreo greșeală...

— Scumpă greșeală, domnule maior; foarte scumpă pentru mine! Numele la gazetă! fără grad! ca al fiteșcui... un sergent!... Să stea scris și să cetească tot satul! Ocară asta nu i-se cădea. Sergent!...

Măcar atâta, ce păcatele! Mi-e și rușine să mai scot capul între oameni.

Și întorcându-se resemnat pe opinci, moș Niță Trifan vroi să ese strângându-și șuba pe pieptul ce-i rămăsese descheiat. Dar atunci degetele lui atinseră medaliile reci și aducându-și aminte de galoanele cele făloase cari îl învățase, alfadată, cum trebuie să se poarte un brigadier, se mai răsuci odată cu fața la maior, și făcând front, rosti a doua oară, înecat, din adâncul sufletului lui rănit:

— Scumpă greșeală, să trăiți, domnule maior!

In noaptea asta 'nfricoșată...

S'au cufundat în noaptea fără margini
Pustietăți enorme de zăpadă...

Și 'n răcnete de lanțuri scuturate
Năvalnic trece viforul pe stradă...

...Ca 'ntr'un surghin ascult, ascult talazul. —
Îngrozitor tăcerea 'n aer crește,
Și, cum ascult, în răvăsări de ape,
Un gând strein arar mă biruește...

Îmi vine parcă 'n hohot lung, pe-o clipă,
Să-mi sfâșiu haina pieptului, — și-mi vine
Cu ochi sticloși și mâni fulgerătoare
Să-mi smulg sălbatec inima din mine!...

Și 'n noaptea asta 'nfricoșată, plină
De răcnete și volburi de zăpadă,
S'o svâr! prin geam, să cânte-o vieță 'ntreagă
Cu viforul ce șueră pe stradă!

T. Murășanu.

TANDEMUL

Că sportul conservă sănătatea oamenilor sănătoși, ne zise doctorul Garnier, nu încapă nici o îndoială, nu-i așa? Dar eu cred, că te scapă câteodată de boli grave. Lui Victor Hugo, când eră de patruzeci de ani, nu i se spusese, că e în primejdia unei afecțiuni a inimei și că dacă vrea să scape, trebuie să renunțe la toate mișcările repezi? Cu toate astea, a preferat să nu cedeze activității lui fizice și a trăit mai mult de optzeci de ani... De curînd am întâlnit, în clientela mea, un caz puțin ilustru, dar foarte extraordinar...

— Minciuni! murmură unul din ascultători, turnând un pahar cu rachiu.

— Da, minciuni, reluă doctorul cu bunătațe.

„Acum patru ani, petreceam sărbătorile Crăciunului într'un târg mare din ținutul Londrei, la South-Croydon, la unul din cunoscuții mei englezi, numit Wiliam Scott, care-și făcuse studiile, cu mine, la Facultatea din Paris. Intors în patria lui, își formase o situație frumoasă, se însurase, avea cinci fete și pierduse două de slăbiciunea aceea endemică dincolo de marea Măneții.

„Din cele trei, câte-i mai rămăsese, două erau gemene; două strengărite de opt ani și jumătate, a căror venire pe lume costase viața mamei lor; cea mai mare mergea pe nouăsprezece ani; arăta, însă, semnele caracteristice grozavei boli, care răpise și pe celelalte două surori. De altfel era frumoasă, delicată, cu niște ochi frumoși, albaștri și pasionați, prea mari, și o turburătoare frăgezime a obrazului. Ada Scott era *engaged*, adecă logodită cu un inginer tânăr, de douăzeci și trei de ani, maniac pentru sporturi. Nu știu prin ce se ilustră acest inginer, dar mi se părea, că toată viața lui și-o petrece pe tandem, împreună cu logodnica lui... Cât privește pe prietinel meu, Wiliam Scott, durerile și logodnele treceau peste seninătatea lui, fără să-l neliniștească. Cu luleaua în gură, cu paharul de *Whisky* foarte puțin amestecat cu apă, acesta era liniștitul și veselul meu tovarăș, pe care-l iubisem atât de mult pe când ședeam cu el în Quartierul Latin.

„Știi ce înseamnă la Londra sărbătorile Crăciunului? Crăciunul nostru, cu toatecă e puțin englezit azi la Paris, nu-ți face nici o idee despre marea plăcere a acolor zile, despre petrecerile familiare, când Anglia dovedește streinului, că merită cu adevărat numele de „merry England“. Săptămâna petrecută la South-Croydon, o voiu păstră printre cele mai vesele amintiri, afară de întâmplarea din ultima zi, sau, ca să spui drept, din ultima noapte.

— Peripeție! făcu acelaș caraghios, fără să ridă.

Il oprirăm cu toții, ceace permise povestitorului să-și menție cuvântul cu autoritate.

— În noaptea, care precedă plecarea mea, continuă el, puțin după miezul nopții, pe când fumam o țigare, cetind *Daily Telegraph*, cineva îmi bătă la ușe foarte încet și imediat, după ciocăneala aceasta discretă, fără să-mi aștepte răspunsul, întră: era Ada Scott într'un capot de cașmir albastru. Fui puțin mirat și Dumnezeu știe ce bănuială îmi trecu prin minte! Dar, Ada îmi explică scopul vizitei.

— Dle, îmi spuse ea, scuză-mă, că te supăr așa de târziu. Înainte de a te culcă, spuneai că citești cel puțin o oră; eram, deci, sigură, că nu te găsesc în pat. Și apoi, mă duceam să mă vază un doctor...

Liniștit și poatecă și puțin indispus, îi făcui semn să șeadă, că o ascult.

— Iată, începă ea... Știi că o să mă căsătoresc cu John Hewet, inginer. E foarte frumos, foarte tânăr

și foarte sănătos. Li place foarte să umble pe tandem cu mine. Dar, mi-e teamă că mă îmbolnăvesc ca cele două surori ale mele, care au murit slăbind într'una. În ultimii ani din nenorocita lor existență, li se interzisese să se mai suie pe bicicletă, să mai vâslească; într'un cuvânt, le era oprit să-și mai exercite mușchii. Dacă s'ar întâmplă și cu mine același lucru, m'aș despărți numai decât de John, pentrucă ar fi un nenorocit să se însoare cu o femeie condamnată să nu se mai miște. Atunci, pentru că nu vreau să-l întreb pe tata în privința aceasta și pentrucă dta îmi pari un doctor bun și un om cumsecade, mă adresez dtale. Vrei să mă consulți?...

Ce era să fac? Făcui ce-mi cerea. Se destăinul foarte ușor examenului meu, cu o nepăsare care mă întristă, căci trebuie se mărturisesc, că pentru tinera aceasta, un doctor de patruzeci și cinci de ani, nu era mai mult decât un om.

— Ce zici? mă întrebă după consultație...

Tăceam.

— Să nu-mi ascunzi nimic. Sunt condamnată, nu-i așa?

Își pironi ochii aceia mari și albaștri asupra mea, atât de poruncitor, că nu stăruii să-mi ascund emoția. Murmurai:

— Totdeauna sunt speranțe... Un plămân e aproape neatins. Trebuie multe îngrijiri.

— Și dacă mă îngrijesc, mă întrebă ea fără să clipească, sunt sigură că nu mor ca surorile mele, așa de tinără? Nu răspunzi? Nu-mi poți făgădui că nu o să mor atât de tineră, dacă mă abțiu să mai umblu pe tandem?

Se uită țintă la mine; simții nefolosul prefacerii. O sărutai pe cap.

— A! făcu ea încet.

Se gândi. Pe urmă mă întrebă din nou:

— Dar dacă mă căsătoresc cu John, dacă umblu și dacă mă plimb cu tandemul ca și până acuma, risc să mor?

— Vei căpăta o congestie, foarte ușoară... Poți căpăta un leșin neașteptat, dela care nu te vei mai întoarce la viață.

Se mai gândi un moment. Și întinzându-mi mâna aceea cu degetele lungi și palide, cu unghiile tăiate pe jumătate, îmi zise:

— Îți mulțumesc... scuză-mă, și păstrează discreție.

Deschise ușa... silueta ei fină, albastră, dispără mai înainte de a fi găsit un cuvânt ca să-i răspund.

A doua zi la gară, pe când așteptam trenul însoțit de Wiliam Scott, văd sosind pe cei doi logodiți pe tandem. Veneau să-și ia rămas bun! John, băiat voinic — cu înfățișarea atât de tineră, cu toate că era robust, că l-ai fi luat drept un copil uriaș — im

scutură mâna frângându-mi degetele. Ada găsi momentul să-mi spuie încet :

— M'am decis. Mă mărit. De sporturi nu mă voiu lăsa. De voiu leșină, îmi va trece numai decăt și bietul John nu va aveă o femeie nemișcată ca o mumie în casă.

Trenul întră în gară. Îmi urară drum bun. William Scott îmi frecă obrazul cu buzele lui rase. Ada lăsa o clipă, în mâna mea degetele ei slabe și fără sânge. John, din nou, îmi demontă foarte vesel mâna. Plecai.

— Prevăd desnodământul, făcū incorijabilul întrepupător. Ai mai văzut de atunci pe cei doi sofi. John ajunsese ftisic, pe când Ada mureă de sănătate, mereu pe acelaș tandem.

— Nu, replică Garnier, răsând. Desnodământul, dupăcum spui dta, nu-i atât de nebun. Patru ani trecuseră dela șederea mea la South-Croydon. În fiecare an, în ajunul Crăciunului, primesc din diferite puncte ale Regatului-Unit, un *Christams Card*, reprezentând aceeaș păreche pe tandem. Și aceleași litere foarte mărunte, scrise la fel: „*Merry Christams! Iam always going it...*“ Adecă: „Crăciun vesel!... Așa merg mereu!..“

Eri, 24 Decemvrie, curierul nu mi-a adus nimic din Anglia. Și vă spun, că aveam inime strânsă. Evocai frumoasa figură atât de albă și de roză, degetele subțiri și palide, ochii aceia mari... Sărăcuța, mă gândeam eu, a făcut ultima plimbare.

Dar, pe la ora cinci, cine se prezintă la consultație? Doamna Jewett, chiar ea, și, bine înțeleș, în costum de ciclistă.

— John a rămas jos, mi-a spus ea, încântată de surpriza mea. Vine și el acuma. Am venit pe tandem, Toată lumea se uită la noi pe stradă. Nu mai e moda la Paris.

Și fără să aștepte răspunsul meu, mă întrebă:

— Cum mă găsești?

Îi spusei drept:

— E de necrezut.

Deigur, nu „mureă de sănătate“, dar, starea ei părea că nu se înrăutățise.

După cererea ei, o cercetai. Singurul plămân folositor nu eră atins, dar boala nu progresă.

— Vezi, îmi spuse ea, fericirea mă face să trăiesc. Vreau să rămâi așa, lângă John și să mă antrenez cu el; sunt astfel în mișcare mereu, încăt boala n'are vreme să mă încerce.

„Mă gândeam, că, fără să se îndoiască, și, în glumă, îmi indică poate cauza fiziologică a fenomenului. John întră și el. Se îngrășase, cu toate sporturile; din roz, ajunsese roșu. Mi se părū foarte urit. Nevastă-sa îl privea cu plăcere.

— Avem trei copii, zise ea.

John începū să ridă. Vorbirăm apoi de South-Croydon, de William Scott, de lucrările de canalizare

pe care John le conduceă în Țara Galilor. Pe urmă, amândoi îmi urară Crăciun vesel și plecară. Dela fe-reastră îi văzui depărtându-se amândoi pe tandem, în răsetele trecătorilor. Ada pedala cu putere.

Notai acest caz unic... E adevărat că starea de echilibru nestabil scoate din ființa aceasta mică și plăpândă tot răul? Ar fi o indicație de experiențe curioase în cazuri desperate... Cu toate acestea, nu trebuie să se lase la o parte ipoteza unei sugestii a voinței: e ceva mai puternic ca voința unei femei pasionate?

— Și, mai ales, sfârși caraghiosul, să te păzești să dai o credință absolută la diagnosticurile medicilor.

Trad. de George Brănescu.

Intors.

*Mureă în margini de cărări
Frunzișul triștilor castani,
Când am plecat în alte țări
Ca să te uit; de-atunci sunt ani...*

*Azi mă întoră... și trist străbat
Cărarea vechiului castel!..
Sunt toate-așa cum le-am lăsat,
Și parcă totuși sunt altfel...*

*Îmi pare-atât de trist și gol
Bătrânul parc... și, nu știu cum
Că mă încearcă-un plâns domol
La fiecare colț de drum!!*

*O liniște de cimitir
Domnește azi peste poteci...
Și-s numai foi de trandafir,
Foi veștede, pe unde treci!..*

*Cu suflul zdrobit... m'ășez
Pe-o bancă; și privesc tăcut
Cum trec cocorii... și visez
La fericirea-mi din trecut!!*

*Ce s'a ales din tot ce-a fost...
Domnița mea... ce s'a ales
De pribegia-mi fără rost!!
— Cât de puțin te-am înțeleș...*

LIVIU COMAN

CRIMA LUI SYLVESTRE BONNARD

- 25 -

Roman de ANATOLE FRANCE — Trad. de VASILE STOICA

Jeana ne repetă cuvintele acestea și adause, că-i place foarte mult limba bătrânei Terese. La ceea ce domnișoara Préfère o muștră, că are gusturi prea puțin distinse. Eu încercai s'o scuz, aducând ca exemplu atâți meșteri mari ai graiului omenesc, ai căror maestrii în arta cuvântului, au fost hamalii din porturi și spălătoresele bătrâne. Domnișoara Préfère însă avea gusturi prea distinse, ca să se dea învinsă în fața motivelor mele.

Deodată Jeana luă o înfățișare rugătoare, și-mi ceru voie să-și pună un șorț alb și să meargă în bucătărie, să facă de mâncare.

— Jeano, îi răspunsei cu gravitatea unui stăpân, dacă-i vorba de spargerea farfuriilor, de știrbirea talgerelor, de scofălcirea tigăilor, de desfundarea oalelor, eu cred că-i de-ajuns și numai ticăloasa făptură, pe pe care mi-a pus-o Teresa în bucătărie, căci mi-se pare că și aud dintr'acolo zgomote dezastruoase. Cu toate acestea îți încredințez pregătirea desertului. Caută-ți un șorț alb; ți-l leg eu însu-mi.

Așa se și întâmplă; îi legai sărbătorește șorțul de pânză în jurul mijlocelului, iar dânsa se avântă îndată în bucătărie. După cum aflarăm mai târziu, bună-tățile dela masă din mâna ei au ieșit.

Nu avui de ce mă simț mulțumit cu orânduiala asta, căci domnișoara Préfère, rămasă singură cu mine, începui să aibă o purtare, care îmi dădea de gândit. Mă privia cu niște ochi plini de lacrimi și vâpăi, și scotea niște oftaturi enorme:

— Îmi vine se plâng, zise dânsa, când mă gândesc că un om ca dvoastră, un om distins, trăiește singur, cu o necioplită de slujnică, (căci nu mai încapă îndoială, că-i necioplită!). Ce viață chinuită! Dvoastră aveți nevoie de odihnă, de cruțare, de considerație, de tot felul de îngrijire; Vă puteți îmbolnăvi într'o bună zi. Și nu există femeie, care n'ar fi mândră, să Vă poarte numele și să Vă fie tovarășe vieții. Nu; nu există; inima-mi spune, că nu există!

Și-și apăsă cu amândouă mâinile inima, pururi gata să-și iasă din rost.

Eram desnădăjduit în adevăratul înțeles al cuvântului. Încercai să-i arăt domnișoarei Préfère, că nu mai voiu să schimb nimic din mersul vieții, mai ales că vârsta mi-e și de altfel prea înaintată, și că, întrucât îmi îngăduie firea și soarta mea, mă simt fericit.

— Nu!, dvoastră nu sunteți fericit, țipă dânsa; ar trebui să aveți un suflet lângă dvoastră, un suflet destoinic să Vă înțeleagă. Leșiți din amorțeala asta, priviți în jurul dvoastră! Aveți legături întinse, cunoștințe frumoase. Cine-i membru la Institut, fără a umbla în so-

cietate?! Priviți, judecați, faceți asemenare! Nici o femeie cu simț n'o să Vă refuze mâna. Eu sunt femeie, domnule Bonnard; instinctul nu mă înșală; este ceva aici, care-mi spune, că fericirea dvoastră e în căsătorie! Femeile așa-s de devotate, așa de pline de iubire! (Fără îndoială, nu toate, ci unele!) Și apoi sunt așa de simțitoare, când e vorba de glorie! Bucătăreasa dvoastră nu mai are puteri; e surdă, slăbănoagă; dacă Vi se întâmplă vreo nenorocire peste noapte, ce Vă faceți? Uite, tremur, când mă gândesc la asta!

Și într'adevăr tremura; își închidea ochii, strângea din pumni și dedea din picioare. Istoveala-mi eră la culme.

Cu ce înflăcărare grozavă începui dînsa iară:

— Sănătatea dvoastră! Scumpa dvoastră sănătate! Bucuros mi-aș da tot sângele, ca să pot păstra zilele unui savant, a unui om de merit, unui literat, unui membru al Institutului. Uite, domnule Bonnard, cunoșteam odinioară nevasta unui mare matematician, unui om, care umplea cu socoteli caiete întregi, încât toate dulapurile îi erau înșesate de hârtii cu teme. Eră bolnav de inimă sărmanul și pierdea văzând cu ochii. Iar nevastă-sa stetea liniștită lângă dânsul. Nu mă mai putui înfrâna și-i spusei verde într'o zi: „Dragă, dta n'ai pic de inimă. În locul dtale, eu aș... aș... Nu știu ce ași face“!

Și se opri sfârșită de oboseală. Situația mi-eră grozavă. Eră cu neputință, să-i spun părerea mea despre povețele acestea. Căci să mă cert, înseamnă să pierd pe Jeana. Luai deci mai mulcom lucrul. De altfel dânsa eră în casa mea; iar faptul acesta încă mă ajută să mai păstrez oarecare curtenie.

— Sunt foarte bătrân acum, domnișoară, îi răspunsei eu, și mi-e teamă că au sosit prea târziu sfaturile dtale. O să mă mai gândesc, cu toate acestea. Nu te neliniști! Ar fi bine, să bei nițică apă cu zahăr.

Spre marea mea mirare, cuvintele acestea o potoliră, și o văzui așezându-se iarăși în colțul ei pe scaun, lângă scrin și cu picioarele pe taburel.

Măncarea eră cu totul greșită. Domnișoara Préfère însă, pierdută în visuri, nu observă nimic. De obicei sunt foarte simțitor, când dau de astfel de pacoste; aceasta îi făcui atâta bucurie Jeanei, încât dela o vreme începui să-mi placă și mie. Eu nu știam încă, la vârsta mea, că puiul ars de o parte și crud de cealaltă, e ceva comic; răsutul argințiu al Jeanei mă învăță și asta. Puiul acesta ne făcui să spunem o mulțime de lucruri foarte de spirit; încât eram într'adevăr încântat, că nu l-au fript cum se cade.

Cina se încheie deosebit de frumos, când se ivi fetița cu șorțul alb, subțire și dreaptă, aducând spuma de ouă, pregătită de dânsa. În baia lor de aur deschis, străluceau în lumina cea mai albă, bulgărașii de spumă, răspândind un miros fin de vanilie. Și Jeana puse pe masă totul cu gravitatea naivă a unei eco-noame de a lui Chardin.

În adâncul sufletului, eram foarte neliniștit. Mi-se părea aproape cu neputință, să mă mai mențin în termeni buni cu domnișoara Préfère, care și-a dat acum pe față furiile matrimoniale. Iar dacă se duse învățătoarea, s'a dus și eleva. Profitai de cele câteva clipe, când ieși directoara să se îmbrace cu mantaua, și întrebai pe Jeana, se-mi spună precis, de câți ani e. Dânsa-mi răspunse, că-i de optsprezece și o lună. Socotii pe degete și aflai, că nu poate fi majoră decât peste doi ani și unsprezece luni. Ce să faci oare în vremea asta?

La despărțire domnișoara Préfère mă privi cu atâta expresie, încât mă cuprinse un tremur de sus până jos.

— La revedere, zisei cătră Jeana, cu gravitate. Dar ascultă-mă: prietenul d-tale e bătrân, și într'o bună zi te poți pomeni fără el; făgăduiește-mi, că n'o să te pomeniști niciodată fără d-ta însași, și o să mă simt liniștit. Dumnezeu te aibă în pază, Jeano dragă!

Dupăce închisei ușa în urma ei, deschisei îndată fereastra, ca s'o văd când trece. Noaptea eră întunecoasă și nu putui vedea decât niște umbre strecurându-se dealungul cheiului. Vuietul imens și surd al orașului, se înălță până la mine și inima mi-se strânse de durere.

15 Decembre.

Regele din Thule aveă o cupă de aur, pe care i-o lăsase iubită-sa ca amintire. Când fu aproape de moarte și simți că de cea din urmă dată beuse dintrânsa, o zvârli în mare. Așa îmi păstrez și eu caietul acesta de amintiri, precum își păstra cupa-i măiastră bătrânul voievod al mărilor neguroase, și precum dânsul își cufundă în mare giuvaierul acela de iubire, așa o să ard și eu ziarul acesta. Nu din vreun fel de zgârcenie trufașe sau mândrie egoistă, o să nimicesc această mărturie a unei vieți umile; ci mi-e teamă, ca lucrurile cari îmi sunt scumpe și sfinte, să nu pară, în urma lipsei de artă, vulgare și caraghioase.

Nu spun astea în vederea celor ce urmează. Căci am fost fără îndoială caraghios, când, invitat la cină la domnișoara Préfère, m'am așezat într'un jilt (căci jilt eră), la dreapta acestei ființe nesuferite. Măsa eră într'un salonaș. Farfurii știrbe, pahare desperechiate, cuțite de se mișcau din prăsele, furculițe cu dinții galbeni, nimic nu lipsea din ceea ce taie unui om cinstit toată pofta de mâncare.

Mi-se șopti, că pentru mine-i pregătită cina, numai pentru mine, cu toate că și maestrul Monche eră de față. Trebuie, să fi crezut domnișoara Préfère, că eu am pentru unt adevărate gusturi de sarmat, căci cel adus la masă eră grozav de rănced.

Frifura în sfârșit mă otrăvi. Avui însă plăcerea de a auzi pe maestrul Monche și pe domnișoara Préfère vorbind despre virtute. Zic plăcerea, ar trebui să zic rușinea, căci sentimentele pe cari le exprimau dânsii, sunt cu mult mai înalte, decât necioplită mea natură.

Ceea ce spuneau dânsii, îmi dovedi lămurit ca ziua:

că devotamentul e pânea lor de toate zilele, și că jertfa în fața lor e tot așa de trebuincioasă, ca aierul și apa. Văzând, că nu mănânc, domnișoara Préfère făcu toate eforturile, ca să învingă, ceea ce dânsa avu destulă bunătațe să numiască „discreția“ mea. Jeana nu eră de față la praznic, pentru că, după cum spuneau dânsii, prezența ei contrară regulamentului, ar fi jignit egalitatea, de care-i așa mare nevoie între atâtea eleve tinere.

Servitoarea aduse, holbată, un fel de desert slăbuț, și dispărù, ca o umbră.

Apoi domnișoara Préfère începù să-i povestească maestrului Monche cu înflăcărare, tot ce mi-a zis mie în cetatea cărților, pe când econoama mea eră bolnavă. Admirația sa pentru un membru al Institutului, temerile sale de a mă vedea bolnav și singur, siguranța ce-o are, că o femeie inteligentă ar fi fericită și mândră să poată fi părtașă existenței mele, n'a micșorat nimic, ci din potrivă a adaus încă nebunii nouă. Maistrul Monche dedea dia cap și spârgea alune. Apoi după întreagă vorbirea asta întrebă, cu un zimbet încântător, care a fost răspunsul meu.

Domnișoara Préfère, cu o mână pe inimă și cu cealaltă întinsă spre mine, începù se strige:

— E așa plin de gingășie, așa de superior, așa de bun, așa de mare! Răspunsul... Ah, dar eu, simplă femeie, nu-s în stare se repet cuvintele unui membru al Institutului: e de ajuns, dacă le resum. Răspunsul a fost: „Da, înțeleg, și primesc“.

Dupăce grăi astfel, mă prinse de mână. Maistrul Monche se ridică, foarte înduioșat, și mă apucă de cealaltă.

— Felicitările mele, domnule Bonnard!, îmi zise dânsul.

Am avut de câteva ori și eu teamă în viață; dar niciodată n'am simțit o spaimă așa desgustătoare, ca acum.

Imi zmulsei mânilor dintr'ale lor, mă ridicai în picioare, ca să dau, cât se poate de mare gravitate cuvintelor mele și grăii:

— Doamnă, nu știu: m'am explicat rău la mine, sau te-am înțeles rău aici. În amândouă cazurile e nevoie de o declarație lămurită. Nu te-am înțeles; n'am primit nimic; habar n'am de ființa, pe care ai avut'o în vedere, dacă peste tot ai avut în vedere pe cineva. Ori cum ar stă lucrurile, nu vreau să mă însor. Ar fi o nebunie de neiertat la vârsta mea, și nici în clipa asta nu-mi pot închipui, că o persoană de bun simț, ca d-ta, să-mi fi putut da sfatul, să mă însor. Am toate motivele, să cred că mă înșel și că d-ta n'ai rostit astfel de lucruri. În cazul acesta, vă rog să mă iertați; sunt un moșneag desobișnuit de lume, nepriceput la felul de a vorbi al doamnelor și desnădăjduit de rătăcirea, în care se află.

Maistrul Monche se așeză domol pe scaun și, în lipsă de alune, începù să ciopârtească un dop de plută.

— urmează —

„ARDELEANA“

institut de credit și economii, societate pe acții în Orăștie - Szászváros.

ACTIVE		Contul Bilanț pro 1913.		PASIVE	
Cassa	K 113.636'59	Capital societar	K 1,000.000'—		
Giro-Conto	K 49.953'19	Fond de rezervă	K 300.000'—		
Cambii de bancă	K 2,329.155'40	Fond special de rezervă	K 348.977'35		
Cambii cu acop. hipot.	K 1,446.211'53	Fond iubilare economic	K 106.090'—		
Împrumuturi hipotecare	K 1,040.814'95	Fondul casei culturale	K 52.080'31		
Împr. hipot. cu anuități	K 426.805'38	Fond de pensiuine	K 155.147'—	K 962.294'66	
Obligațiuni cu cavenți	K 577.802'50	Depuneri		K 3,423.454'91	
Conturi-curente	K 337.133'29	Reescompt		K 1,415.525'—	
Diversi debitori	K 101.298'42	Împrumuturi hipotecare cedate		K 318.249'01	
Efecte proprii	K 594.646'60	Conturi-curente		K 36.272'12	
Realități	K 301.172'75	Depozit de casă		K 19.189'05	
Efectele și realit. fondului de pensiuine	K 155.147'—	Diversi creditori		K 121.479'46	
Mobiliar { în birou	K 8.500'—	Interese anticipate		K 65.698'39	
{ la Hof. „Central“	K 24.300'—	Profit curat		K 163.298'94	
Interese transitoare	K 18.883'94				
	K 7,525.461'54				K 7,525.461'54

SPESE		Contul Profit și Perdere.		VENITE	
Interese:		Profit transportat	K 4.080'67		
pentru fondurile de rezer.	K 10.538'64	Interese:			
pentru depuneri	K 196.973'54	dela cambii de bancă	K 239.821'97		
pentru reescompt	K 127.836'01	dela cambii cu acop. hip.	K 135.603'38		
pentru împr. hipot. cedate	K 19.212'98	dela împrumut. hipotec.	K 90.518'05		
Spese:		dela împrumuturi hipo-			
salare și bani de cuartir	K 42.512'40	tecure cu anuități	K 27.235'56		
spese generale, chirii și		dela obligaț. cu cavenți	K 43.196'02		
marce de prezență	K 25.664'33	dela conturi curente	K 29.315'23		
Contribuție:		dela efecte	K 31.971'37	K 597.661'58	
directă	K 31.541'03	Chirii		K 9.881'68	
de 10% după int. de depun.	K 19.697'36	Proviziuni		K 33.464'91	
Amortizări:					
din realități	K 3.371'19				
din mobiliar	K 3.942'42				
diverse	K 500'—				
Profit curat	K 163.298'94				
	K 645.088'84				K 645.088'84

Dr. Octavian Sglimbea m. p.,
director executiv.

Orăștie, la 31 Decembrie 1913.

Simion Vlad m. p.,
contabil.

DIRECȚIUNEA:

Dr. Ioan Margita m. p.

Dr. Cornel David m. p.

Dr. Aurel Vlad m. p., președ.

Ioan Branga m. p.

Dr. Romul Boca m. p.

Dr. Romul Dobo m. p.

Dr. Sever de Orbonaș m. p.

Nicolae Vlad m. p.

Subsemnatul comitet de supraveghiere am examinat conturile prezente și le-am aflat în ordine.

Orăștie, la 20 Februarie 1914.

Ioan Popovici m. p.,
președinte.

Ioan Moța m. p.

Procopiu Herlea m. p.

Simion Corvin iun. m. p.

Vasile C. Osvadă m. p.

Iosif Lissai m. p.,
revizor expert al „Solidarității”.